

Delavska PRAVICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Naši novi prapori

Jesenškemu in kamniškemu praporu Jugoslovanske strokovne zveze se bosta letos pridružila še dva. Naši Zagorjani in škofjeločani bodo v letošnjem poletju dvignili svoj prapor in s tem odločno izpovedali svojo pripadnost h krščansko socialnim načelom.

Se morda nikdar v preteklosti ni bilo tako potrebno kot prav danes, da delavstvo jasno in odkrito pove svojo pripadnost k načelom, ki so vir in poroštvo novih, pravičnejših in lepših časov, po katerih hrepeni naše delovno ljudstvo kot žejni jelen po čisti studenčnici. Delavstvo ne želi drugega kot kruh in pravico, ki mu pripadata po vseh človeških in božjih zakonih. Žalostno je danes to, da se mora za ta kruh in pravico boriti, čeprav bi človek sodil, da mu to pripada brez vsake borbe. Toda časi, v katerih živimo, se prav malo menijo za to človeško in božjo zakonodajo. Sebičnost, lakomnost in častiželjnost so zaslepile človeška srca tako, da te zakonodaje več ne poznajo. Vara se vsakdo izmed nas, ki misli, da se bo današnja človeška družba od streljanih in spoznala mejnike pravice in ljubezni, ki so vendar poroštvo blagostanja za vse človeštvo. Ne. Vsak dan, vsako leto nam dokazuje, da se današnji svet še vedno bolj oddaljuje od teh osnovnih mejnikov, ne pa približuje. Zasljepljenost današnjih časov je tako velika, da ne vidijo ljudje groznih ran, ki jih prizadevajo tem,

Veliko nalogo v tem težkem položaju, kamor je človeško družbo zapeljala sebičnost, ima delavstvo. Pa ne delavstvo z maščevalnostjo v srcu in z zagrenjenostjo v duši nad vsem, kar se njemu zdi, da je vzrok vseh žalostnih posledic kraljestva človeških napak. Ne! Zagrenjenost in maščevalnost v srcu delovnega ljudstva je žalostno nadaljevanje sedanje dobe in začetek novih bojev, novih zmed,

ki mu ne ve nihče konca. Veliko nalogo ima tisto delavstvo, ki bo današnje duhovno zmedo razjasnjevalo, ki bo odločno in jasno povedalo svoje pot in cilj in bo korak za korakom izboljševalo današnje socialne krivice in privedlo človeško družbo v znosnejše medsebojno sožitje. Današnja doba pa zahteva ljudi, organiziranih delavskih vrst, ki bodo z železno vztrajnostjo, ločeno od sedanje pokvarjene družabnosti ustvarjale s čudovito mirnostjo in hladnokrvnostjo nove čase, v katerih bo pravica imela prvo besedo. Vsak človek ima pravico do poštenega življenja. Vsak človek ima pravico do dela, pa tudi do poštenega zaslužka, ki omogoča življenje, ki pripada človeku, ne le kot zemeljskemu stvarstvu, da se samo preživlja, ampak stvarstvu z dušo in telesom, da bo zadovoljna duša in telo. In to je poroštvo novih lepših dni, v katerih ne bo strahu pred raznimi kominarnami in anarhijami.

V tem je ves smisel, namen in cilj krščansko socialnega delavskega gibanja, ki ga je na pobudo znane papeške okrožnice Rerum novarum ustanovil naš nepozabni dr. Krek. In tako delavske gibanje, oziroma ideja, ki to gibanje vodi, mora zmagati. Samo na delavstvu je, v koliko bo to idejo razumelo, v koliko se bo okrog nje strnilo in v koliko bo tudi sposobno, da s to idejo v življenju koraka v vseh bojih. Vsak korak od te ideje pomeni oslabitev gibanja in njegove odpornosti pred človeškimi napakami, ki so vzrok žalostnega duhovnega stanja sedanje družbe. Zato položaj pri nas ne more biti. Ali živi

Krik, ki bo preslišan

Nekaj misli o slovenskem izseljenstvu

Mało je narodov po svetu, ki bi bili številčno tako majhni, kot je slovenski. Prav malo pa jih je, ki bi imeli toliko manjšin in izseljencev. Od pičlih dveh in pol milijonov Slovencev jih živi izven Jugoslavije 1.201.907, torej cela polovica! Pri reševanju manjšinskega in izseljenskega vprašanja gre v bistvu za eno samo stvar: kako dobiti stalno in močno organsko zvezo med člani istega naroda v domovini in tujini. Vsi kulturni narodi se globoko zavedajo važnosti tega problema in odgovornosti, ki jo imajo pred zgodovino, in se za njegovo rešitev ne strašijo nobenih žrtv. Kljub poraznemu stanju najdeš v tem pogledu pri nas toliko brezbriznosti, toliko grdega egoizma!

Da omejimo odtok slovenske krvi v tujino, je treba predvsem z zakoni urediti socialna vprašanja, izvesti obsežno agrarno reformo in preiti k izvršitvi velikih javnih del. S tem, da bomo mogli našemu človeku nuditi naš kruh, ga bomo privezali na domačo zemljo. Rešitev teh vprašanj je nujna tem bolj, ker tuje države priseljevanje zaradi prevelike brezposelnosti lastnih delavcev vedno bolj otežkočajo in omejujejo.

Kar pa zadeva tiste, ki so si bili prisiljeni poiskati kruha v tujini, je treba predvsem izpremeniti obstoječi izseljenski zakon, ki je preokoren in ne ustreza sedanjim razmeram. V Ljubljani se morata ustanoviti izseljenski in manjšinski institut, ki naj ju vodijo priznani slovenski strokovnjaki in ki naj ju država podpira toliko, kolikor taka zavoda spriči svoje težke in odgovorne naloge potrebuje. Šele tista propaganda, ki bo izhajala od teh dveh uradnih ustanov, bo imela med ljudstvom zadosten uspeh, ker bo le ta — ne zasebna — mogla zavzeti potrebne dimenzije in doseči zadostno kvaliteto. Zanimanje za izseljence naj bi popularizirale revije, bogato opremljene z znanstvenimi razpravami, statistiko, ilustracijami in poljudnimi spisi, prav tako predavanja v radiu, šolah in prosvetnih domovih; ko bo ljudstvo o tem dovolj poučeno, bo samo od sebe prispevalo, kolikor bo v njegovi moči. Slovensko izseljensko in manjšinsko vprašanje bomo mogli s pridom reševati šele tedaj, ko bo država storila svoje in ko bo postal problem naše krvi v tujini osebna bolečina prav vsakega Slovenca.

Več činiteljev je, ki dvigajo narodno zavest, krepijo vero in nrvnost in ščitijo izseljence (oz. manjšine) pred gospodarskimi in socialnimi krivicami v tujini sami. Na prvem mestu sta tu brez dvoma izseljenski duhovnik in

učitelj. Prvemu pripada bolj skrb za nrvnost, drugemu za narodno zavednost. Potrebno je namreč, da si delo razdelita. Prvič zato, ker morajo narodno zavedni ostati tudi tisti, ki so versko indiferentni in ki morejo kljub temu biti prav tako dobri Slovenci, drugič zato, da je obema delo olajšano. S tem pa seveda duhovnika še nismo izključili iz narodnega dela. Med našimi izseljenci deluje 123 slovenskih duhovnikov in redovnikov, v šolah poučuje 109 učiteljev-redovnic in le 3 slovenski izseljenski učitelji. Zato je nujno potrebno, da država nastavi v tujini zadostno število laičnih učiteljev (saj jih imamo dovolj na razpolago!) in da dovoljno plačuje duhovnike in učitelje. V tem kakor v vsem ostalem izseljenskem in manjšinskem vprašanju naj nam bodo za zgled Nemci! — Drug tak činitelj so društva. Naši izseljenci imajo 207 prosvetnih društev, 86 verskih društev in 9 podpornih organizacij. Vsa ta društva so potrebna in nikakor ne smemo zmanjševati njihovega pomena in uspehov. Toda naši izseljenci so večinoma delavci — saj so se ravno zaradi pomanjkanja dela izselili — pa kljub temu nimajo nobenih krščanskih strokovnih organizacij, kjer bi se intenzivno in smotrno reševala gospodarska in socialna vprašanja in ki bi varovale delavske koristi, (Stanovska društva sv. Barbare so po svojem delu več ali manj versko-izobraževalna.) Potem se pa čudimo, kako da je delavstvo v Franciji večinoma organizirano v jugoslovanski sekciji francoskega socialističnega sindikata. Nujno potreben je torej preokret naših izseljenskih društev v sodobnejšo, strokovno smer, dasi prosvetne strani ni zanemarjati. — Tretja važna stvar je stalen stik z domovino. Ta je možen in potreben na več načinov. Prirejati je treba v radiu redne izseljenske večere s pestrim sporedom, govori o naši zemlji, zgodovini, naših velikih močeh, recitacijami izbranih pesmi naših klasikov, narodno pesmijo in godbo. Oddajajo naj se za slovenske izseljence izključno iz Ljubljane in s slovenskim sporedom in to prvič iz narodnega ozira in pa tudi iz zgolj praktičnega, ker imamo v Ljubljani vedno in v bogati izbiri najboljših moči. Zadnji čas je, da se poveča radijska postaja v Ljubljani, in sicer za toliko, da je sosedne ne bodo mogle prevpiti in da jo bodo mogli poslušati ne le Slovenci v Jugoslaviji, ampak tudi v Italiji in Nemčiji. Za prenose v ostali svet bi naj pridobili za posredovanje morda kako močno francosko postajo. Nadalje je treba pošiljati v tujino v večji meri

slovensko knjigo, ne le nabožno in poljudno, ampak tudi leposlovno. Pri slednji je paziti na izbor in starost, da seznanimo naše v tujini z najnovejšim in najboljšim, ne pa da bi pošiljali knjige, ki smo jih izvlekli iz zaprašenih zabojev na podstrešju in so nam v napatu. Prav tako bi bil potreben stalen, od države dotiran časopis, ki bi seznanjal naše v zamejstvu o dogodkih in razmerah pri nas. Ta posel skuša začasno vršiti »Izseljenski vestnik«, ki pa je pisan bolj za nas v domovini kot za izseljence (poziv slovenski javnosti za skrb za naše na tujem bi morali po svoji sveti dolžnosti prevzeti vsi slovenski časopisi brez izjeme). Krajevna poročila izseljencev pod naslovom »Kaj delajo naši na tujem« naj bi ne bila dolgovozna, premalenkostna, enolična in za široko javnost premalo zanimiva. Poročil o dogodkih v domovini docela pogrešamo. S tem pa seveda nečemo v ostalem omalovaževati dela Rafaelove družbe, ki se pri nas edina in skoraj iz golega idealizma, brez večjih podpor bori za naše izseljence. — Organizirati bo končno treba letovanje izseljenskih otrok, bodisi iz diaspor ali iz tujine, v domovini, da se ogrejejo ob našem soncu in prislubnejo utripu naše zemlje. Prav tako bi bil potreben naš obisk v tujini, kar je pa za 99% naših ljudi nemogoče. Laže izvedljivi so obiski naših onstran meja.

Približno iste smernice veljajo za reševanje manjšinskega vprašanja. Tu naj dodamo le, da je dolžnost države, paziti, kako se izvajajo določbe mednarodnih mirovnih pogodb, in zastaviti ves svoj vpliv, če se kršijo.

Od vsega zgornjega imamo bore malo, ker skoraj vse naše dosedanje delo temelji na zasebni iniciativi. Skrajni čas je, da napravimo korak dalje, sicer bo naša brezbriznost hudo maščevana.

J. M.

Dekliški dan na Betnavi

Marijin praznik — 15. avgust — naj zopet združi vsa dekleta lavantinske škofije. Vrši se, kakor lani, tudi letos za vsa dekleta naših župnij dekliski dan na Betnavi pri Mariboru.

Betnava vas vabi, pričakuje vas in se že pripravljala na vaš obisk. Pridite, dekleta lavantinske škofije, odzovite se! Pridite in pokažite svoje navdušenje za Najsvetejše, kar živi v našem narodu. Naj bo dekliski dan praznična slovesnost vseh plemenitih deklet, ki se zvesto trudijo v delu za zmago naših verskih vrednot in za resničen dvig našega katoliškega slovenskega dekleta.

Najlepše, kar pozna dekle, najdragocenejše svetinje deklstva naj se ta dan uveljavijo v polni meri! Vso našo lavantinsko deklisko skupnost naj letošnji dekliski dan obogati in okrepi za vse boje s površno, za dekleta tolikokrat poniževalno miselnostjo naših dni.

Dekleta! Veselimo se našega dne na Betnavi! Potrudimo se, da bomo mogle vse na to naše zborovanje.

Lepo je življenje slovenskega dekleta. To nam bo ob Mariji Vnebovzeti zopet prikazal naš dekliski dan. Čim več nas bo, tem bolj bo mogla ta lepota priti do izraza — zato velja:

15. avgusta vsa lavantinska dekleta na Betnavo!

človek v duhu ideje in se v naši skupnosti bori dosledno za nov krščanski družabni red in z njo vred duhovno in gospodarsko procvita, ali pa postaja suha veja na zdravem telesu, ki bo slej ko prej odpadla in z drugimi vred segnala na vlažnih tleh.

Celega človeka zahteva danes naše gibanje. Človeka, ki bo v dno srca prepričan o vrednosti naših načel in ki bo iz globokega vira te božje Pravice črpal vse potrebne notranje vrline popolnega kristjana tako v besedah in dejanjih, da bo naša armada izklesana četa borcev za nove čase.

Prav zato pomenijo naši novi prapori

v sedanjem času manifestacijo za našo krščansko socialno idejo, ki je podlaga pošten in dosledni borbi za delavsko pravico. Kakor sta lansko leto dvignila našo armado jeseniški in kamniški prapor, prav tako naj zbereta letos okrog sebe zagorski in škofjeloški prapor armado naših tovarišev in prijateljev. Letošnja praznika naših praporov naj nam dasta potrebnega ognja in ljubezni za borbo pravice, da se bodo razgrela naša srca in žarela v močnem svitu v spodbudo in pogum vsem, ki danes še neorganizirani tarnajo in pričakujejo ljubezni in pravice tam, kjer je najti ne morejo.

S. Z.

Strokovna poročila —

Zakaj odpovedujemo sedanjo kolektivno tekstilno pogodbo?

Že v eni izmed zadnjih številčk »Delavske pravice« smo poudarili, da jemlje sedanja kolektivna pogodba za tekstilno delavstvo zavednemu delavstvu svobodo gibanja. Sedaj veljavna pogodba ni izpolnila niti ene nadeje delavstva. Plače so nizke. Delavstvo ima vezane roke, da bi si priborilo višje meзде. Ob vsaki priliki se sklicuje podjetnik na pogodbo. Delavstvo občuti prenizke plače prav težko. V vseh ozirih se mora pri svojih izdatkih stalno omejevati. Zlasti sedaj, ko so cene življenjskih potrebščin tako silno poskočile.

Kar se pa tiče delodajalcev, so prišli na svoj račun v celoti. Prav pretkano so porabili kolektivno pogodbo in boju proti uveljavljanju delavskih strokovnih organizacij. Ob vsaki priliki je delavstvo čutilo in še čuti, da ne mara podjetnik delavske strokovne organizacije. Zaradi tega je zavedno delavstvo stalno in dosledno odpuščal in ga odpušča. S tem je delavstvu vcepil strah pred posledicami organiziranja, obenem pa ubil v njem smisel in zavest, da more doseči zboljšanje le borbeno in

organizirano delavstvo. Podjetniki so dosegli, da so ostale plače nizke — na podlagi pogodbe. Zaradi tega so dobički tekstilnih podjetij vedno večji. Dobri del lastnikov tekstilnih podjetij je pripadnik tujih držav. Zaradi tega brez usmiljenja izkorišča delovno silo slovenskih delavcev. Sicer pa tudi domači kapitalisti prav pridno sekundirajo tujim kapitalistom v tem pogledu.

Zaradi vsega tega mora živeti naš delavec v uboštvu in pomanjkanju. Posledica tega so vedno bolj pogosta obolenja tekstilnega delavstva. Tuberkuloza se stalno širi.

Iz tega razloga ni borba tekstilnega delavstva zadeva samo tega delavstva, ampak celotnega naroda.

Želimo le to, da bi šlo tekstilno delavstvo v borbo za zboljšanje svojega položaja dobro pripravljeno. Tako bo pa le tedaj, če bo organizirano. Zaradi tega mora svojo svobodo in neodvisno delavsko strokovno organizacijo okrepiti s tem, da postane takoj njen zavedni in vztrajni član.

Pogajanja v opekarni »Opeka« razbita

Delavstvo v opekarni »Opeka« na Viču pri Ljubljani je bilo prisiljeno vložiti predlog za zvišanje plač. Prepričano je bilo, da bo upravni odbor Ljudske posojilnice v Ljubljani, ki je lastnica opekarnice, upošteval težki položaj delavstva — draginja je narasla, delo v opekarni je izredno težko in izčrpava telesne sile delavstva do skrajnosti — in ugodil zahtevi. Saj je bil zahtev zelo skromen.

Toda delavstvo je bilo varano v svojem upanju. Podjetje je kratkoma odklonilo predlog. Zaradi tega je bila JSZ primorana prositi za razpis uradne obravnave. Mestni magistrat je razpiso razpisal za 6. julija. Zastopniki podjetja so bili na razpravi nepopustljivi, zato je bila obravnava brezuspešna. V smislu zakonitih predpisov se je vršila 12. julija druga obravnava. Zopet brez uspeha, dasi je delavstvo znižalo svoje zahtevke na tako vsoto, kakršno bi moglo prenesti vsako podjetje, kaj šele tako, kot je »Opeka«.

Podjetje se je pokazalo zelo nesocialno in brezobzirno. Briskiralo je skrajno pripravljenost delavstva, da bi se ta zadeva mirno uredila. Postopanje podjetja pomeni udarec s pestjo na vso dobro voljo delavstva.

Delavstvo se ne boji boja. Ni šlo do skrajnosti s svojimi zahtevami zaradi strahu pred težavami, ampak ker ni hotelo delati težav dobri volji upravnega odbora. Saj je znano, da vodijo Ljudsko posojilnico možje, o katerih je znano, da so katoliškega mišljenja. Zaradi tega je delavstvo tembolj moglo pričakovati ugodnega uspeha svojih zahtev.

Nad izidom pogajanj smo razočarani in presenečeni. Denar je v resnici sveta vladar. Taki pojavi pa le dokazujejo, da je delavstvo navezано samo nase. Zato nas bo ta boj še bolj strnil in zdiscipliniral. Naj si gospodje zapomnijo, da nas ne bodo strli. Z ramo ob rami se bomo vsi skupaj zvesto in neustrašeno borili za svoje pravice.

je bil storjen sklep, da tajnika obeh organizacij, Grošelj in Sovljanski, izvršita skupno z obratnimi zaupniki v podjetju intervencijo v zadevi pravilnika parskega sklada in tudi o možnosti redukcij.

Dne 5. t. m. se je izvršila imenovana intervencija, ki je uspela in je podjetje pristalo na pravilnik parskega sklada, kakor v glavnem priobčujemo. Tisti dan se je ob 6. uri zvečer vršil zopet skupni sestanek, na katerem sta zastopnika centrale poleg poročila o intervenciji poudarjala nujno potrebo večje organizacijske zavesti, ki se mora pokazati tudi z udeležbo na sestankih, ako hočemo, da bo tudi »Titanovo« delavstvo doseglo tiste uspehe, kot bi jih moglo, če bi bilo stoodstotno organizirano in organizacijsko zavedno.

V borbi za kolektivno pogodbo stavbincev so pri številnih razpravah sodelovale vse štiri strokovne organizacije. Zastopniki vsake organizacije so se z vso voljo in zmožnostjo prizadevali, da bi bila pogodba čim boljša. Lahko pa rečemo, da je bila JSZ tista, ki je zaradi sposobnosti svojih zastopnikov najboljše branila zahteve stavbincev. Odločilno besedo, ali sprejmemo, vsaj kar se tiče plač, precej slabo pogodbo, so imeli pa kot večinska organizacija rdeči. Vsakemu rdečemu strokovničarju je jasno, da je prav JSZ najbolj odločna in neizprosna v borbi za svobodo in neodvisnost strokovnih organizacij. Ve, da jo vodijo izključno delavci brez kakršnega koli vpliva. Človek bi pričakoval, da bodo tisti, ki kričijo zoper fašizem, to priznali in kazali vsaj lojalnost do naših članov. Temu pa ni tako, in tovariši s stavb poročajo naslednje:

Rdeči »savez« si hoče slej ko prej lastiti monopol nad stavbinci. Ko je prišlo na stavbo 10 novih delavcev, jih je

Delavski položaj se je zelo poslabšal

Z naraščajočo draginjo je delavstvo vsak dan v težjem položaju. Zelo je poskočila cena pri moki in pri drugih živilih. Pa tudi pri drugih potrebščinah se čuti stalno naraščanje cen. Ponekod se opozarja, da se je dvignil povprečni delavski zaslužek. Toda to je le videz.

Pri vprašanju, ali se je gospodarski položaj delavstva izboljšal ali ne, ne igra odločilne vloge višina povprečnega zaslužka delavstva, ampak njegova kupna moč. V sedanjih razmerah je pa ta kupna moč padla za 20 odstotkov, za toliko, kolikor so narasle cene življenjskim potrebščinam.

Padeč kupne moči zaslužka pomeni nevaren vdor v gospodarstvo delavca. Če se zmanjšajo dohodki gotove osebe ali pa če se zvišajo izdatki pri dosedanjih dohodkih, potem mora ta izpad prizadeta oseba kriti. Kdor ima gospodarsko rezervo, četudi bi bila skromna, more dotičnik to vprašanje rešiti, ne da bi nastale izredne razmere pri njegovem gospodarstvu.

Vse hujši pa je položaj, če ni te rezerve. Potem nastane iz tega, kako kriti tak izpad, problem.

Ker živi večina delavstva že nad desetletja v gospodarskih razmerah, ki so pod eksistenčnim minimumom, nima ta večina nobenih gospodarskih rezerv. Zato pomeni za delavca sedanji gospodarski položaj težak in resen problem. Ta problem je obenem tudi vsenarodni problem.

Nastane važno vprašanje, kako najti rešitev problema, to je vprašanja, kako nadoknaditi padeč kupne moči zaslužka. Po našem so možna tri pota.

1. Ali naj se prizadeti sloji, ne samo delavci, še bolj omeje? Zdravniki so mnenja, da je že sedaj nezadostna pre-

hrana delavstva in delovnih slojev v splošnem. Današnja mladina je šibka, blede, slabotna. Že iz narodnih razlogov ne moremo tega vprašanja reševati tako, da bi še bolj padel življenjski standard delovnih slojev. Na to je zdravniški forum opozoril merodajne činitelje v neki državi, dasi je tam življenjski standard višji kakor pri nas.

2. Ali naj zahteva delavstvo zvišanje plač? Ta pot je še najbližja, toda je trnjeva. Zmore jo samo organizirano delavstvo. Pa še to pod najtežjimi pogoji. Številna mezdna gibanja, ki jih imajo delavske strokovne organizacije, dokazujejo, da se je odločilo delavstvo za to pot.

Kakor že rečeno, je ta pot trnjeva. Kajti podjetja se upirajo z vso silo in z vsemi sredstvi proti zvišanju plač. Ta odpor je pa še močnejši zaradi tega, ker se vodi po enotnem sistemu in pod enotnim vodstvom. Zato bo moralo delavstvo v večini primerov prav trdno poprijeti. Kakor že omenjeno, bo vzdrazilo ta boj le tisto delavstvo, ki je organizirano in disciplinirano.

3. Strokovnjaki trdijo, da ni utemeljen sedanji porast cen življenjskih potrebščin. Zaradi tega bodo morali merodajni činitelji poseči vmes in doseči, da se sedanje, vsaj delno, nenormalno stanje odpravi.

Ves položaj pa dokazuje, da nimajo delovni sloji nobenega vpliva pri sodočločevanju, kako in v kateri smeri se mora razvijati in uveljavljati gospodarstvo. To pa bo trajalo vse dotlej, dokler si ne bo delavstvo priborilo te pravice. To bo pa zopet šele takrat, ko bo tudi notranje usposobljeno in dograjeno. Tako usposobljenost pa morejo delavstvu dati le svobodne, samostojne in neodvisne delavske strokovne organizacije.

Do naših krajev

Trbovlje

V nedeljo 17. julija bodo imeli naši tovariši v Zagorju blagoslovitev in razvitje prapora. Že na več članskih sestankih smo se o tem razgovarjali glede naše udeležbe pri tem izrednem dogodku, da se člani skupine udeležijo te proslave v čim večjem številu. Danes vas še enkrat opomnimo, pojdimo na ta dan vsi do zadnjega člana v Zagorje, da bo naša skupina častno zastopana. Zbirališče je določeno pri Sušniku; točno ob pol 8 je odhod. Zato naj se vsi potrudijo, da pridejo do tega časa na zbirališče, da potem skupno odidemo čez hrib. Določen je tudi reditelj. Prilpite s seboj tudi naše somišljenike. Odbor.

Jesenice

Pri KID so se izvršile številne redukcije z izgovorom, da ni naročil. Koliko je to res, delavci ne moremo ugotoviti, ker nimamo vpogleda v trgovske zadeve podjetja. Vemo le to, da smo s tem hudo prizadeti, ker ni nikogar, ki bi nam pomagal.

Vajence tudi pri nas grdo izkoriščajo. Delati morajo po 12, 14 in celo 16 ur, opravljati morajo vsa dela, po prvem in drugem letu ne dobivajo nikake odškodnine, kljub temu, da to določa

zakon. Če se ta reč kmalu ne obrne na bolje, bomo delavci navili druge strune in javnosti tudi povedali, kateri so tisti mojstri, ki tako postopajo s svojimi vajenci.

Pravilnik podpornega fonda lahko vsak član dobi v naši pisarni. Vsakdo ga mora dobro poznati in se po njem ravnati. Zgodilo se je namreč, da je trimesečni zamudnik zbolel in seveda želel podpore. Taki primeri se ne bodo ponavljali, če bodo vsi poznali določila pravilnika. Knjižnica stane 1 din.

Uradne ure ima pisarna JSZ ob delavnikih od 18—20, ob nedeljah pa od 9—11 dopoldne. Kdor ne more v tem času priti v pisarno, lahko uredi svoje članske obveznosti pri organizacijskem zaupniku v svojem obratu.

Dvor pri Polh. gradu

100 letnico rojstva našega rojaka škofa Jakoba Trobca smo proslavili v nedeljo 10. julija. Kljub dežju se je slovesnosti udeležilo mnogo ljudi, domačinov in tujcev. Veseli smo bili posebno deklet in fantov z Dobrove, ki so prišli v narodnih nošah na okrašenih vozovih in z vihrajočimi slovenskimi zastavami. Slovesnosti smo se udeležili tudi delavci iz dobrovske in polhovgrajske doline.

Zagorje

Nesreča. Sredi priprav za naše slovesnosti nas je zadela huda nesreča: na obratu Kotredež se je ponesrečil naš zvesti član Šinkovec Ivan. Z velikim veseljem je pričakoval našega praznika, toda nagla smrt mu je preprečila veselo pričakovanje. Rudarji smo se v velikem številu udeležili njegovega pogreba, ob grobu se je od njegovega poslovlja tov. predsednik, naš moški zbor pa mu je zapel v slovo. Ženi in sorodnikom izrekamo sožalje!

Celje

Celjsko članstvo, ki se udeležijo blagoslovitve prapora zagorske skupine, opozarjamo, da gre z vlakom, ki pelje iz Celja po pol 7 zjutraj. Vzemite nedeljsko vozovnico! Na svidenje na postaji!

KDM na Šmohor! Kakor je bilo že domenjeno na okrožnem sestanku, bomo imeli v nedeljo 24. julija skupen izlet na Šmohor. Agitirajmo tako v Celju kakor v sosednih krajih za veliko udeležbo. Tudi člani JSZ dobro došli! Sv. mašo bo daroval na Šmohorju g. kaplan Korban.

Tega ne dovolimo!

5 stopilo v JSZ. Ko so rdeči to zvedeli, so zagnali silen vrišč. Grozili so našemu zaupniku, da ga bodo ovadili podjetju, da je med delom agitiral za JSZ in da ga bo podjetje odpustilo. To se potem ni zgodilo, ker niso mogli med temi petimi delavci nikogar nagovoriti, da bi potrdil, da ga je naš zaupnik med delom nagovarjal za JSZ. Je to delavsko? Zmerom še odmeva po stavbah: Samo rdeča je delavska in samo tisti je delavec, ki je pri rdečih. Člani JSZ so pa kapitalistični pomagači. Farske k..., da grših izrazov ne navajamo, ker so prepodli.

Za danes naj bo dovolj. Povemo pa odločno, da ne bomo tega več nadalje dopustili in če se borimo zoper fašizem na desni, tudi ne bomo pustili, da bi delavec teroriziral od leve. Tudi med stavbinci bodo delavci organizirani v tisti delavski organizaciji, ki jim je ljubša ne pa, kakor se dogaja sedaj, da pravi delavec, da je zaradi miru član rdečih stavbincev.

ZAGORJE

Po 40 letih dela

V letošnjem letu bo skupina rudarjev JSZ v Zagorju zaznamovala velik korak naprej. Njen obstoj in delo sega skoraj 40 let nazaj. Naši stari tovariši so bili med prvimi, ki so se pridružili Krekovemu krščansko-socialnemu gibanju. Pod vodstvom kaplana Toma Rožnaja, pod vodstvom najprej katoliško delavsko društvo, ki pa je imelo bolj podporni značaj. Veliko se je storilo za delavsko in splošno izobrazbo. Društvo je imelo tudi lastno dvorano. V tej dvorani sta večkrat govorila naš pokojni J. E. Krek in tov. Jože Gostinčar, ki sta prihajala na naše prireditve in zborovanja. Med temi, ki so orali ledino delavski organizaciji v Zagorju, moramo posebno omeniti tov. Česnovarja in Guno Franca, ki sta s svojimi žrtvami in požrtvovalnostjo veliko doprinesla nadaljnjemu delu in razvoju organizacije.

Organizacija se je uveljavila tudi na gospodarskem polju. Stavbna zadruga, Ljudska gospodarska zadruga, Ljudska hranilnica in posojilnica so v prvi vrsti sadovi delavskih prizadevanj. Pri ureditvi teh gospodarskih naprav je mnogo deloval tudi takratni kaplan Martin Škerjanec.

Pozneje se je ustanovilo Katoliško strokovno društvo, ki je prešlo v pravo borbenost šele po vojni. Društvo je v tistih letih vodil sedanji zagorski župan Anton Prosenec.

Leta 1919. je staro društvo nadomestila Jugoslovanska strokovna zveza. Leta 1920. so rudarske skupine ustanovile svojo Strokovno zvezo rudarjev. Pod vodstvom tov. Vertovška se je organizacija močno okrepila. Kljub zelo razširjenemu komunizmu v prvih povojnih letih se je JSZ vedno bolj uveljavljala. Volitve v H. skupino rudarske zadruge so nam prinesle dva zapupnika, tov. Vertovška in Guno.

Organizacija se je tudi krepko uveljavljala v mezdnih gibanjih rudarskega delavstva, kjer je vedno pošteno in odkritosrčno sodelovala z ostalimi delavskimi organizacijami. Več naših tovarišev je postalo žrtev poštenega in odločnega delovanja.

Gladovne stavke leta 1934. so naše delavstvo pripravljeno. Rudarskemu delavstvu bo ostala ta nečloveška

borba pod zemljo v trajnem spominu. Te vrste stavka je bila prva v zgodovini rudarskih mezdnih gibanj. Uspeh žal ni bil tak, kakršnega je delavstvo želelo. Po letu 1934. se je rudarsko delavstvo spet začelo vračati v strokovne organizacije. Od takrat je začela tudi naša skupina leto za letom rasti.

Zagorska skupina JSZ je tako skozi vse težave in trde borbe vztrajno nosila krščanska socialna načela med rudarsko delavstvo. Prapor, ki ga razvijamo, naj bo spomenik naših žrtev v preteklosti in krepko bodrilo za prihodnje delo. Pod znamenje križa in kladi v zberimo množico rudarskega delavstva in v njegovem imenu pojdemo v boj za srečo delovnega ljudstva.

Naša korenina



Ob prazniku naše rudarske skupine v Zagorju se moramo spomniti tudi našega starega tovariša Alojza Vrtovskega, ki že dolga desetletja trdno stoji v naših vrstah.

Tov. Lojze Vrtovske je prestopil že 60. leto. V vseh letih je bil zvest in delaven član krščanske strokovne organizacije. Bil je odločen in pošten strokovničar, ki se ni strašil povsod neodjenljivo braniti socialna in demokratična načela. V svoji značajnosti se ni uklonil niti pred grožnjami z izgubo službe. Sledovi njegovega vztrajnega dela se še danes poznajo. Kljub visoki starosti vedno rad prihaja med nas, ki nadaljujemo njegovo delo, pomaga nam z nasveti, se z nami žalosti in veseli.

Zato bo praznik naše zagorske skupine hkrati tudi njegov praznik. Veseli smo ga in želimo, da bi še mnogo let prihajal med nas, rudarje, ki nam je posvetil večji del svojih moči in svojega življenja.

vaški nameščenci, ki imajo zadosti močne zveze. Vsekakor je velika škoda zanje, da spustijo na tak mednarodni kongres samo Nemce, ki naravno tudi prav po svoje informirajo udeležence o političnem stanju v državi. Letošnji kongres pa je ravno padel na dneve, ko se je to vprašanje pretresalo z največjo mrzlico po vsem svetu. Na kongresu do mojega prihoda ni bilo Slovana in petim Nemcem se je posrečilo, dan pred splošnim kongresom, ko so zasedali 3 odseki, tako prepričati udeležence o brezmejnem terorju nad češkimi Nemci, da so si že pridobili nemalo simpatij. Seveda so se takoj počutili, kot bi jih polil z mrzlo vodo, ko se je tako nepričakovano pojavil človek nižje, zanje toliko kot zamorske rase. S tem mislim pač na pravo črno raso, ne morebiti na naše Primorce! Samo nekaj jasnih stavkov je bilo treba, pa se živ krst ni več zmenil zanje. Za revanžo so pa ostentativno razgrnili rajhovske časopise, ki so z velikimi naslovi prikazovali popoln neuspeh francoske politike. Ko sem jih nato še z govorom na banketu zabil, smo se lotili kot minister Gregor in Martin Krpan. In kdor je samo površno opazoval njihovo obnašanje, je moral spoznati, da so zadnjikrat na kongresu. Očitno se je pokazalo to posebno v blagajniškem poročilu, po katerih imajo Nemci največje zaostanke na udnini. Slovenci smo edini brez zaostanka — dasi je bil Nemeček do zadnjega blagajnik internacionale. Kratek čas pred kongresom pa je prevzel blagajno Holandec Boersma in bil tudi v prihodnje izvoljen brez vsakega vprašanja za blagajnika, čeprav je bil poprej 17 let blagajnik češki Nemeček.

Iz poročil o stanju organizacij v posameznih deželah smo opazili poseben napredek v Franciji od leta 1936., ko je prevzela vlado tzv. ljudska fronta.

Seja kovinarske internacionale

V dneh od 2. do 4. julija 1938 se je vršila v Marseillu v Franciji redna letna seja predsedstva Mednarodne zveze krščanskih kovinarjev. Sejo je vodil že novi predsednik zveze belgijski tovariš Bertin-Champs. Na dnevnem redu je bilo sledeče: Poročilo tajnika o stanju zveze, katerega je podal tov. Welie iz Holandske. Dalje poročilo ožjega odbora o izstopu predsednika tov. Walajna in imenovanje novega predsednika. Nato je sledilo poročilo tov. Joh. Heila iz Švice o svobodni delavskih strokovnih organizacij. Temu je sledil referat tovariša Charlemagne Brutine, kako je Francija iskala rešitev zadnjih delavskih nemirov, kakor tudi o socialnem vprašanju sploh. Nato je bilo poročilo blagajnika in revizorjev o stanju blagajne in poročila o organizacijskih plačilnih in delovnih pogojih delavstva v posameznih državah.

Seje so se udeležili zastopniki strokovnih zvez kovinarjev posameznih držav, in sicer iz Belgije, Holandije za katoliško strokovno zvezo kovinarjev in evangeljsko strokovno zvezo kovinarjev, dalje iz Švice, Ogrske, Češko-slovaške, Luksemburga, Francije in Jugoslavije.

Posamezna poročila tako referentov kakor delegatov iz posameznih držav so bila izredno zanimiva in bomo skušali o njih dati poročilo v prihodnjih številkah »Delavske pravice«. Obenem bomo poročali tudi o splošnem pregledu socialnega in gospodarskega stanja posameznih kovinarskih strok. zvez v državah, ki so včlanjene v internacionali.

Udeležencem zagorskega tabora!

Avtobusi, s katerimi se boste pripeljali v Zagorje, naj pripeljejo naravnost do cerkve pred Zadrugni dom. Tam bodo čakali naši reditelji, prav tako bomo poslali reditelje k vsem vlakom. Za kosila naj voditelji posameznih skupin takoj ob prihodu prinesejo denar v informacijsko pisarno, kjer bodo tudi takoj dobili potrebne listke za kosilo. Po zborovanju bodo naši reditelji odpeljali posamezne skupine in določene gostilne h kosilu. — Če kdo namerava priti že v soboto, naj nam pravi čas javi, da mu oskrbimo prenočišče. Vsaka skupina naj določi svoje reditelje.

Junijski zakoni t. l. o plačanih dopustih, 40 urnem delu in o kolektivnih pogodbah so povzročili pravcati naval v strokovne organizacije. Krščanska nameščenska zveza si je kot najmočnejša v državi priborila vse spoštovanje posebno pri sklepanju kolektivnih pogodb in pri udeležbi v delavskih svetih in obrtnih sodiščih. V najvišjem delavskem svetu sta tudi naš bivši tajnik Tessier in novoizvoljeni Poimbeuf. Francoska zveza je članstvo v 2 letih podvojila in ustanovila 90 novih sindikatov, tako da jih ima sedaj skupno 490. Najbolj zanimivo pri tem pa je, kot je posebno poudaril tajnik, da je v vsem delovanju tega režima doživelo popolno zmago krščansko načelo za urejanje socialnih vprašanj in posebej mezdnih gibanj, da se je treba za njihovo ureditev iskreno boriti in so morali socialisti povsem opustiti svoje znano stališče, da je treba otežkočati pogajanja in po možnosti preprečiti poravnave, da se tako pripravljajo še večje nezadovoljstvo. Iz vseh izjav krščanskih nameščencev pa je bilo čutiti, kako visoko cenijo vsi junijske dogodke iz leta 1936.

Belgijsko poročilo navaja, da je tudi pri tej zvezi članstvo zelo naraslo v l. 1936., tako da šteje sedaj okoli 27.000 članov. Leta 1936. je bilo tudi za nameščence v Belgiji doba velikih socialnih naporov, leto 1937. pa nekako stabilizacijsko. Gospodarska konjunktura je rasla do jeseni l. 1937., ko je začela zopet padati, z njo pa rasti brezposelnost. V dobi gospodarskega dviga je nameščentvo dosegljivo posplošnje pravice do plačanega dopusta, izboljšanje zakona o starostnem zavarovanju in znižanje delovnega urnika v posebno nevarnih in nezdravih industrijah. Neugodno pa je pri vsem tem vplivalo dviganje cen življenjskih potrebščin, enako kot v Franciji. (Se nadaljuje.)

IZREZKI iz katoliških časopisov

»TEMPS PRÉSENT«, francoski katoliški tednik in glasilo katoliške akcije, piše:

»Nagon samoohrane nalaga avtoritar-nim režimom, absolutnim monarhijam ali osebnim diktaturam zahtevo, ceniti mir bolj ko kar koli. Toda zgodovina dokazuje, da se je vse to vedno zrušilo v vojni.«

»Vse diktature hočejo biti zgoj prehodne; toda nikoli nismo videli v zgodovini utrjenega dikturo umakniti se molče, ne da bi bila v to prisiljena po siloviti opoziciji prepričanih nasprotnikov ali po svoji lastni oslabiljenosti. Torej je tudi Stalinova diktatura daleč od tega, da bi se dvigala, marveč postaja vse bolj težka in divja, vedno bolj morilna in absurdna iz leta v leto.«

»Samo Stalin (?) je šel v etastični miselnosti do konca; samo ta je tudi mogla izkoreniniti človeka, ga popolnoma izročiti policijski samovolji, napraviti iz njega resničnega človeka-proletarca. Komunistični tisk opeva nekaj časa sam vrline novega humanizma. Toda pozabil je povedati, da je nov tam, kjer hoče nadomestiti človeka s proletarcom.«

»Če opustimo realne različnosti, moramo vendar opaziti, da posebno od glasovite Stalinove ustave skupne črte treh znanih režimov izhajajo iz skupnosti s čudovito podobnostjo.«

»Vsak fašistični režim se politično označuje po zamešavanju stranke in države; stranka je edina tolerirana v tem smislu, da mora vsa aktivnost naroda nujno iti skozi njo in da so mesta državnega vodstva pridržana izključno funkcionarjem in borem edine stranke. — Stranka je tudi čuvar in priča pravovernosti; nasledek te strankine ekskluzivnosti in samovlade, oprte na usluge pravovernosti, je naravno prestanek tako imenovanega javnega mnjenja, ki more izbirati le med pripadnostjo brez pridržka, brez vsakega kritičnega duha in med molčečo opozicijo, podzemsko, brez možnosti dati si duška.«

»Druga polovica totalitarizma fašističnih režimov je v gospodarskem redu teženja v avtarkiji... Kajti zaprt gospodarstvo ni zdravo gospodarstvo v samem sebi, ni normalno gospodarstvo. To je bolan pojav, kot pri organizmu, ki bi mu zabranili biološke izmenjave z vnanjim okoljem. Avtarkija je točno vzeto gospodarstvo vojne.«

»Dva tipa duha se zdita najbolj zmorna udeještvovali resnični antifazišizem: anarhist in kristjan — prvi v imenu absolutnega individualizma, drugi v imenu popolne izčiščene duhovnosti... Toda razvidno je, da anarhist zagovarja teoretično in praktično nemogoče stališče, kot liberalce zgodovinsko že prekoračeno. Upanje človeka je torej tem bolj na strani evangelija. Totalitarna zmeta, fašistična ali marksistična, ne more pasti premagana drugje, kot ob vzhodu kriza — če je še mogoče najti dovolj zvestih kristjanov.«

»Treba je na prvem mestu izkoreniniti boljše vize v njegovih globokih vzrokih: revščini, brezposelnosti, bednosti in verski nevednosti. Ne bomo se torej dali uvrstiti v fašistične vrste pod pretežo, da je neposredna in strogo politična borba proti komunizmu pred vsako drugo nalogo.«

»Na političnem polju borba proti fašizmu zahteva poguma, vzdigniti se proti vsem demagogijam, naj pridejo z leve ali desne; proti zmotam marksizma, ki ga zgodovina razodeva za predhodnika fašizma in kateremu ta spet od svoje strani pripravljajo pot, proti propadanju in onemoglosti javnega mnjenja.«

»Gospodarsko moremo diriganemu gospodarstvu fašizmu postaviti nasproti organizirano, in zaprtemu gospodarstvu prosto, toda nadzirano.«

»Vemo, da je v naši deželi (Franciji) eden izmed redkih narodov s katoliško kulturo, kjer Cerkev uživa neko relativno svobodo. Čutimo, da krščanski sok oživlja mladino, da včasih začudi Evropo.«

Lojze Hartman:

Na 7. mednarodni kongres krščanskih nameščencev

Za Serrarensom je pozdravil kongres zastopnik Mednarodnega urada dela v Zenevi g. Boiyer. Ugotovil je kot posledico gospodarskega zboljšanja padec brezposelnosti, povišanje mezd, napredek v socialni zakonodaji posebno v Franciji, poudaril pa tudi nezadovoljstvo zaradi izstopa Italije, Nemčije in deloma Japonske iz Društva narodov. Poveljeval je vrednost in delavnost krščanskih strokovnih organizacij in posebej vso vrednost krščanskih načel za delo in stremiljenja Mednarodnega urada dela. Na koncu je izrazil upanje, da bo naš Serrarens zopet kmalu zasedel mesto v tej instituciji.

Za tem so sledila odborniška poročila. Tajniško je podal Tessier iz Pariza, ki je prevzel za dr. Thielejem to mesto. Zaradi obširnosti se poročilo ni bralo, ker ga je prejel vsak udeleženec. Tessier je podal le izvleček. Poročilo navaja mnoge zanimivosti, iz katerih posnemamo samo glavno: kongresi internacionale so se doslej vršili v Luksemburgu 1921, v Lucernu 1925, v Amsterdamu 1927, v Münchenu 1929, v Parizu 1934 in v Karlovi Varih 1936.

Poročilo naslavlja tople besede na izpadle organizacije in članstvo baskijske zveze iz Bilbaoa in zveze iz Barcelone, o katerih naravno ni nikakega glasu, in upa, da je to stanje le prehodno. Včlanjene pa so trenutno sledeče zveze: belgijska, finska, francoska, madžarska, 3 holandske, t. j. katoliška, protestantska in posebej protestantska zveza tehnikov, poljska, švicarska, češkoslovaška (samo sudetskih Nemcev) in jugoslovanska. Čuditi se moramo, da niso včlanjeni češki in slo-

Viničarska borba

Spodnji članek je bil pripravljen že za prejšnjo številko, pa je moral žal narediti prostor drugemu gradivu. — Ur.

V tem letnem času, ko stoji delavnost viničarjev na svojem vrhuncu, ko se vstaja in hiti na delo že davno pred 4. uro zjutraj in lega k počitku šele ob 10. uri zvečer in pozneje, stopa vprašanje mezd, kot odškodnine za to garanje in trpljenje, do svojega najvidnejšega izraza. Ko gara ta viničarski proletarijat in se pri vsem tem ne more toliko gmotno in socialno uveljaviti, da bi znašal njegov zaslužek vsaj dovoljno za suhi vsakdanji črni kruh, tedaj je s tem dokazano, da je sila takih družabnih oziroma gospodarskih razmer na svojem skrajnem višku.

Prav naravna posledica je, da vsak živ človek mora pri tem stisniti svoje pesti ter izreči kletev in obsodbo nad neurejenostjo takih razmer in nad vsemi onimi, ki tako ureditev iz kakršnih koli ozirov še zavlačujejo. To tem bolj, ker s tem mislijo, da naj si viničarsko delavstvo samo pomaga kakor si pač zna in more.

V nedeljo 19. junija tega leta istovčasno, ko je bil občni zbor in kongres Vinarskega društva za dravsko banovino v Gornji Radgoni, je bil vzpredno velik protestni shod vinogradniškega delavstva v Ljutomeru. Udeležba, zanimanje viničarskega in poljedelskega delavstva za shod, kakor tudi govori, so bili samo en glasen krik: »Na pomoč našemu poljedelskemu delavstvu v tem štajerskem delu Slovenije!« — Mezde po 3, 5 in 8 din za ves dan dela proti cenam življenjskih potrebščin — zlasti moke — so toliko kakor nič. Kaj se more kupiti za ta denar zlasti tam, kjer delata dva, jesti in preskrbljenih pa mora biti kar po osem ali deset? Ob sami solati ves teden ali mogoče tudi ob samem mleku se ne more živeti in ohraniti moči telesa za delo in za zdravje. S takimi mezdami se pravi sistematično ubijati človeka-delavca na najbolj okruten način. Izsesati najprej iz njega vse telesne moči, ga izstradati, mu izpodkopati zdravje in vse, potem pa bolnega in onemoglega prepustiti usodi brez vsake nadaljnje brige in oskrbe. Socialni obraz naše dežele in naše družbe je prav v tem pogledu gotovo še edinstven v Evropi. Mezde poljedelskih delavcev in viničarjev niso nikjer tako slabe — da ne rečemo nizke — kakor tu v naših obmejnih vinorodnih krajih. Povsod drugod je za poljedeljsko delavstvo že izvedeno eno ali drugo socialno zavarovanje, le pri nas še nobeno.

Shod je vodil predsednik »Strokovne zveze viničarjev« v Ljutomeru tovariš Mir Andrej. Bili so zastopani viničarji iz vseh krajev in gor. Od Sv. Jurija ob Pesnici, ki je oddaljen od Ljutomera 12 ur hoda, so prišli viničarji kar peš na ta shod. Navzoči so bili tudi: načelnik oddelka za socialno politiko pri banki upravi g. Kosi, tajnik okrajnega glavarstva v Ljutomeru gosp. Pograjc in župan mesta Ljutomera ter banki svetnik g. Slavič. Polnoštevilno so se shoda udeležili tudi kmečki delavci z Murskega polja. Kot govorniki so nastopili: tov. Kores Martin, predsednik JSZ v Mariboru; tov. Reberšek Karl, podpredsednik, in tov. Rozman Peter, strokovni tajnik. Obdelali so tri stvari: mezde, zavarovanje in način in sredstvo, s katerim si morajo viničarji in tudi vsi naši kmečki delavci priboriti svoje pravice. Sprejeta je bila važna resolucija in takoj odposlana kr. banki upravi. (Resolucija je bila v predzadnji številki »Delavske pravice« že objavljena.)

Resolucija zdaj čaka na ukrep banke uprave. Viničarsko delavstvo bi se glo po skrajnem sredstvu (stavki), da si takoj izvojuje to, kar mu gre. Toda

to bi bilo gotovo združeno z veliko gospodarsko škodo posebno tam, kjer se vinogradniki naravnost upirajo vsaki debati in predlogom o povišanju mezd. Zelo značilno je dejstvo, da obširna resolucija Vinarskega društva, ki predstavlja vinogradnike dravske banovine, v kolikor je bila objavljena po dnevnem časopisju, nima niti ene črke o teh tako važnih vinogradniško delavskih problemih in zahtevah. Kakor da jih viničarsko vprašanje in sploh položaj njihovih viničarjev prav nič ne briga, čeprav so vinogradniki in njihovo društvo o vsem tem točno poučeni. Tako ima pristojna državna oblast dovolj povoda, da potegne črto čez vse tozadnevne trme in nesocialnosti naših vinogradnikov, tako da izda uredbo v minimalnih mezdah za viničarje in vinogradniške delavce, kakor je predlog od naše strani že predložen. Ko bo to izvršeno, bo dana tudi podlaga za izvedbo socialnega zavarovanja.

Podčrtamo! Sedaj čakamo na ukrepe državne oblasti, kateri zaupamo, da bo znala pravično rešiti to veliko socialno zadevo. Povemo pa k temu naslednje: Ne gre tu samo za izključno našo viničarsko ali morda za lokalno ljutomersko, haloško ali še kakšno zadevo. Tu gre za važno državno zadevo ob dolgi hitlerjevski meji. Pozitivni velik državni interes mora tu veljati posebno: kako tu ob meji živi naše delovno ljudstvo, kakšne mezde ima, kakšno blagostanje. Ali ima za malico zraven kruha še kaj boljšega ali pa sploh niti kruha nima. Lepša zemlja, bogatejša po svojih naravnih dobrinah, kakor je naša, sploh biti ne more. In delavstvo na slabših zemljah bolje živi, ker ima vsaj dostojne mezde. Ni res, da tega pri nas ne bi moglo biti. Urediti in zelo energično urediti je treba naše zastarele in nesocialne razmere. P. R.

Pomagajmo opekarjem!

Naše tovariše v Združenih opekarnah je zadela huda nesreča: zaradi požara tovarne so ostali brez zaslužka in sredstev za preživljanje. Načelstvo JSZ poziva vse skupine in zveze ter posamezne člane in članice, da kolikor morejo pomagajo našim nesrečnim tovarišem. Zbirke in darove pošiljajte centrali JSZ v Ljubljani. Tovarištvo nas sili, da pomagamo delavstvu iz stiske!

Walter Briesley

Brezposelni

Ni hudir! On bi delal tako delo za dva funta na teden. Toda na tak način se človek da zasužnjiti. Če bi se ponudil za dva funta in bi dobil delo, bi prišel kdo drug in rekel, da bo delal za en funt deset šilingov. Toda če si v takem položaju, se ti vsiljujejo podobne misli, zlasti če moraš prestajati takšne preskušnje, kakor sta jih morala prestajati on in Ivanka.

Glej, niti Janka ni pogledal, ko je prišel tisto jutro na vrt. Vsekakor je nekaj premišljal. Naslonil se je na enega izmed plotnih stebričev prav na koncu Steze. Moral bi bil pogledati za Jankom. Iz Terry Halba je žalostno zatulilo »oooo«, kakor da bi po zraku priplavala od nekod ploha zvokov. Nikoli nisi vedel, odkod prihaja to tuljenje. Bilo je kakor tožba iz daljne praznine. To je bil znak za strojnike, da je konec šihta in da pridejo na njih mesto drugi. Obenem pa je to tuljenje natančno povedalo, koliko je ura. Pet minut čez šest. Čez pet minut, odkar je vse vprek iz vseh rudnikov zatulilo šest, se je ta glas iz Terry Halla sam samcat nesel skozi jutro. Poprejšnje čase je navadno odhajal od doma, ko je zaslišal ta glas. Do rudnika je prišel, ko je bilo pol šestih proč. Deset minut pred sedmo je bil že v rovu. Njegov tovariš in tovarnik sta posedala do sedmih, preden sta začela delati. Potem je priropotal preddelavec s praznim huntom. Včasih je popeval. Vihtel je svojo svetilko. Videla se je samo svetla točka v bolešno temnem rovu...

Kdo je prišel mimo hišnih vrat iz sobe v kuhinjo? Ivanka gotovo ne. Pet minut čez šest. Sveta nebesa! Takoj je stopil v kuhinjo. Točila je mrzlo vodo v škafo, natočila ga je do vrha, si umila roke in si namilila obraz ter si ga odrgnila. Voda je stekla iz škafo in zopet ga je napolnila. Vedno znova in znova si je

Str. skupina viničarjev v Framu vabi viničarje, viničarke, poljedelske delavce in delavke kakor tudi njihove sinove in hčere na JAVNO ZBOROVANJE

ki bo v nedeljo 24. julija 1938 ob 8 zjutraj v dvorani gostilničarja Zöhrerja v Framu pri Mariboru.

Govorili bodo tovariši iz Maribora in Ljutomera. — Vsak viničar in poljedelski delavec je v vesti dolžan, da se zborovanja gotovo udeleži ter se tako pridruži naši pravični borbi za kruh in upoštevaje naših pravic. — Odbor.

Vabilo na občni zbor Delavske založbe

r. z. z. o. z. v Ljubljani,

ki se bo vršil v petek 22. julija ob 19 v prostorih Jugoslovanske strok. zveze na Miklošičevi cesti 22/I. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo odbora in nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka za leto 1937. 4. Volitev novega odbora in nadzorstva. 5. Sklepi in raznoterosti. — Če bi občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, se vrši v smislu zadruginih pravil pol ure kasneje drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ob kakršni koli udeležbi.

Načelstvo.

Če nameravaš kupiti novo kolo, si najprej oglej zalogo koles pri tvrdki

Drašček & Dimc Domžale, Savska cesta 34

kjer dobiš kolesa prvovrstnih znamk, turna kakor sportna v vseh barvah in po solidnih cenah.

Prva delavska hranilnica in posojilnica

r. z. z. o. z., v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22

sprejema nove hranilne vloge in jih obrestuje od 3-4% daje kratkoročna posojila pod ugodnimi pogoji

Delavci, delavke, poslužujte se svojega denarnega zavoda!

Urednikova poročila

»Mi pa ostanemo, kar smo bili.« Ne-podpisanemu, ki nam je poslal ta sestavek, moramo z obžalovanjem sporočiti, da ne bo mogel zaenkrat zagledati belega dne, seveda brez krivde uredništva. Že Cankar se je moral boriti s podobnimi težavami, ko je pisal »Podobe iz sanj« med vojno, pa je le dobro izvozil. Posnemajmo ga!

V. B., Sv. Jurij. Tvoj članek bomo ob prvi priliki objavili. Prav je, da bica-mo take razmere.

Znova prosimo dopisnike: 1. dopisi naj bodo pisani s črnilom ali strojem in le na eni strani; 2. dopisi naj bodo podpisani, drugače urednik večkrat ne ve, s kom ima opraviti. Za piščevo ime zve seveda le urednik.

Dopisi naj prihajajo pravočasno, ne šele zadnje minute, ko je list že zaključen. Če le mogoče, skrbite, da bo imel urednik v ponedeljek dopise že v rokah. Od tistih, ki pridejo v torek dopoldne, moremo priobčiti le najnujnejše, kar pa pride pozneje, moramo prihraniti za naslednjo številko.

Zaupnikom!

Vse, ki so prejeli v izpopolnitev statistične vprašalne pole od Delavske zbornice, prosimo, da izpolnjenim polam prilože tudi beležnice, v katere so vsak dan sproti zapisovali izdatke. Ti podatki so namreč tako važni, da bi bila brez njih statistika precej nepopolna. Centrala JSZ.

Škofja Loka

V nedeljo 17. julija se bo ob 9 dopoldne vršil v gostilni Plevna članski sestanek naše krajevne skupine lesnega delavstva. Vse člane vabimo, da se sestanka polnoštevno udeležijo. Pride tudi zastopnik centrale.

Keščanska delavska dekleta

24. julija 1938 se v čim večjem številu udeležimo I. tabora slovenskih katoliških deklet na Brezjah! Prijave sprejemajo vsi župni uradi.

Delavska PRAVICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Izhaja vsak četrtek popoldne, v primeru praznika dan prej. — Uredništvo in uprava je v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22-I. — Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo, Miklošičeva cesta 22-I — Oglasi po coniku — Telefon št. 4948. — Številka čekovnega računa 14.900

Posamezna številka stane 1 din. — Naročnina: za 1 mesec 4 din, za četrletno 10 din, za pol leta 20 din, za celo leto 40 din. Naročnina za tuje države na mesec 7 din, na leto pa 70 din.

Odgovorni urednik Peter Lombardo, Ljubljana. Izdaja za konzorcij »Delavske pravice« Srečko Žumer, Ljubljana. — Tiska Zadruga tiskarna, Ljubljana, Tyrševa cesta št. 17 (Maks Blejce)

zajemala vode v čašo svojih rok. Umivala si je obraz in oči. Mož je to opravil že pred eno uro: umil se je z mrzlo vodo, ki jo je porabil več kakor po navadi. Obraz si je izmil večkrat. To ga je osvežilo le povrhu. Očedil si je kožo in nič več. Zdelo se je, kakor da je malo zgladil, da je bila čutiti bolj napeta in hladna. V očesnih votlinah ga je še vedno bolelo, glava mu je bila topa in težka in vse telo in njega udje so mu bili težki. Če eno noč ne spiš, te to še ne izčrpa, pač pa moreče in strahotne misli, ki je že vsaka zase dovolj boleštna, da te izčrpa in vrže na kako drugo bodečo posteljo in pahne skozi temne, strašne rove novim bolečinam v naročje. Če se splakneš z mrzlo vodo, ti to še ne obnovi duševnih sil, ki si jih izgubil in brez katerih telo ne more v pravem smislu besedeti živeti. Spanje in pozabljenje: to sta dve stvari, ki te edini okrepita. Ivanka je menila, da je mrzla voda brez koristi.

Čeprav ji je bila brisača pred nosom — visela je na žeblju poleg ognjišča — jo je Ivan vendarle snel in ji jo ponudil, ko se je obrnila in tipala okrog sebe. Obrisala se je in spet obesila brisljo na žebelj. »Zakaj si tako zgodaj vstal?« »Oh, že vse me je bolelo od samega premetavanja in obračanja. Slišal sem biti vsako uro. Videl sem, kako se je stemnilo in kako se je zdanilo. Človek bi zblaznel. Če bo šlo tako naprej, se mi bo zmešalo v glavi.«

Položila mu je roko na čelo: mrzla voda je ostala brez učinka. Obula si je čevlje in odšla na dvorišče. Po tlaku so klopotali rudarski čevlji: možje in fantje so hodili na delo in z dela. Zapihal je jutranji vetrič in potegnil proti soncu. Listje na drevju je komaj slišno zašumelo in cvetlične glavice so se lahko pripognile. Na polju za Top Streetom je zamukala krava, najbrž je nestrpnost čakala mlekarja. Po dolgem Condorskem klancu je spešil avtobus in monotonno renčal.

(Se nadaljuje.)